

**VALSTYBINIO ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR
TVARKYMO 2021–2027 METŲ PLANO
STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI
VERTINIMO
APIMTIES NUSTATYMO
DOKUMENTAS**

Vilnius
2021 m.

TURINYS

1. ĮVADAS.....	3
2. SPAV PROCESO DALYVIAI.....	4
3. VALSTYBINIO ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 METŲ PLANO PAGRINDINIŲ TIKSLŲ, SPRENDINIŲ IR JŲ ALTERNATYVŲ APRAŠYMAS.....	4
4. VALSTYBINIO ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 METŲ PLANO SĄSAJOS SU KITAIŠ PLANAIŠ IR PROGRAMOMIŠ.....	7
5. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS	8
6. INFORMACIJA APIE APLINKOS ASPEKTUS IR PASEKMES, KURIOS BUS NAGRINĖJAMOS RENGIANŠ SPAV ATASKAITĄ.....	8
7. INFORMACIJA APIE PASEKMIŲ APLINKAI PROGNOZAVIMO IR VERTINIMO METODUS, KURIUOS NUMATOMA NAUDOTI ATLIEKANT VERTINIMĄ	9
8. NUMATOMA SPAV ATASKAITOS STRUKTŪRA IR SUDĖTIS.....	10

1. ĮVADAS

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija rengia Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planą (toliau – Planas arba Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo planas), kurio pagrindinis tikslas – išanalizavus atliekų prevencijos ir tvarkymo būklę, nustatyti strateginius atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetus, uždavinius ir priemones, būtinas užsibrėžtiems tikslams pasiekti, valstybines atliekų prevencijos ir tvarkymo užduotis savivaldybėms, nacionalinės ir Europos Sąjungos struktūrinės paramos finansavimo kryptis, įgyvendinimo vertinimo kriterijus, siekiant, kad praktiškai būtų įgyvendintas atliekų prevencijos ir tvarkymo eiliškumas. Kadangi šis planas (nors ir netiesiogiai) nustato su atliekų tvarkymu susijusios ūkinės veiklos, įrašytos į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ar 2 priedus, vystymo pagrindus ir rengiamas visai Lietuvos Respublikos teritorijai, vadovaujantis Europos Sąjungos ir nacionaliniais teisės aktais jam turi būti atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas.

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (toliau – SPAV), tai procesas, kurio metu:

- nustatomos, apibūdinamos ir įvertinamos galimos reikšmingos plano ar programos įgyvendinimo pasekmės aplinkai;
- užtikrinama, kad bus konsultuojamasi su valstybės institucijomis, atsakingomis už aplinkos, kultūros paveldo, visuomenės sveikatos apsaugą, savivaldybių institucijomis, visuomene;
- užtikrinama, kad organizatorius turės išsamią informaciją apie galimas reikšmingas plano ar programos įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

Europos Sąjungos lygiu SPAV nuostatas apibrėžia 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB „Dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo“ (toliau – SPAV direktyva).

Pagrindinis Lietuvos Respublikos teisės aktas, reglamentuojantis planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, jo proceso dalyvių santykius, vertinimo ir sprendimo priėmimo sąsajas – Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1467 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, (toliau – SPAV tvarkos aprašas).

Vadovaujantis SPAV tvarkos aprašu, vertinimas turi būti atliekamas prieš priimant (tvirtinant) planą, todėl plano rengimo organizatorius – Aplinkos ministerija inicijavo šį SPAV, kurio metu rengiami SPAV dokumentai ir atliekamos tarptautiniuose ir nacionaliniuose teisės aktuose numatytos SPAV procedūros.

Pradėjus SPAV procesą, visų pirma atliekamos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo procedūros, kurių metu rengiamas ir pagal kompetenciją SPAV subjektams teikiamas strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentas ir atsižvelgiama į jų išvadas. Kaip nurodyta SPAV tvarkos apraše, SPAV apimties nustatymo dokumente apibrėžiamas plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos turinys, joje nagrinėtini klausimai, teiktinos informacijos apimtis ir išsamumas, naudotini plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metodai ir pagal poreikį pateikiama kita susijusi informacija.

2. SPAV PROCESO DALYVIAI

Vadovaujantis SPAV tvarkos aprašo 7 punkto nuostatomis, atliekant valstybės lygmens plano ar programos vertinimą SPAV procese dalyvauja:

1. Plano ar programos rengimo organizatorius

Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano rengimo organizatorius ir SPAV dokumentų rengėjas yra **Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija**. Adresas: A. Jakšto g. 4, 01105 Vilnius. Kontaktinis asmuo Plano rengimo klausimais – Virginija Vingrienė, tel. 8 695 30436, el. p. virginija.vingriene@am.lt, SPAV klausimais – Mindaugas Raulinaitis, tel. +370 695 41925, el. p. mindaugas.raulinaitis@am.lt.

2. SPAV subjektai

Vadovaujantis SPAV tvarkos aprašo 7 punkto nuostatomis, atliekant valstybės lygmens plano vertinimą, jame dalyvauja šie subjektai:

- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija;
- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija;
- Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba;
- Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

Pažymėtina, kad Aplinkos ministerija šiame SPAV dalyvauja ir kaip plano rengimo organizatorius bei SPAV dokumentų rengėjas, ir kaip SPAV subjektas.

3. Visuomenė

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymais, ši sąvoka apima vieną arba daugiau fizinių ir (ar) juridinių asmenų, jų asociacijas, organizacijas arba grupes. SPAV procese dalyvauja suinteresuota visuomenė, kuri Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatyme apibrėžiama kaip vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų, kuriems daro arba gali daryti poveikį sprendimai, veiksmai ar neveikimas aplinkos ir jos apsaugos bei gamtos išteklių naudojimo srityje arba kurie yra suinteresuoti šių sprendimų procesu. Pagal šią apibrėžtį asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (išskyrus valstybės ar savivaldybės, jų institucijų įsteigtus juridinius asmenis), kurie įsteigti teisės aktų nustatyta tvarka ir skatina aplinkos apsaugą, visais atvejais laikomi suinteresuotais asmenimis.

3. VALSTYBINIO ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 METŲ PLANO PAGRINDINIŲ TIKSLŲ, SPRENDINIŲ IR JŲ ALTERNATYVŲ APRAŠYMAS

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 26 straipsnyje nustatyta, kad Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane turi būti numatytos šios priemonės ir uždaviniai:

- 1) į sąvartynus vežamų biologiškai skaidžių atliekų kiekiui mažinti ir priemonės, užtikrinančios, kad sąvartynuose nebūtų šalinamos perdirbti ar kitaip panaudoti tinkamos atliekos;
- 2) kovai su visų rūšių šiukšlinimu, įskaitant jo prevencijos ir visų rūšių šiukšlių valymo priemonės;

3) kovai su maisto švaistymu skirtos ir maisto atliekų prevenciją skatinančios priemonės.

Planuojant atliekų tvarkymo įrenginių plėtrą ir pajėgumus, turi būti vadovaujama šiais kriterijais:

- 1) padidinti pakartotiniam naudojimui paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį, kad jos sudarytų:
  - iki 2025 m. – bent 55 proc. susidarančių komunalinių atliekų (pagal svorį) (atitinka 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) poveikio rodiklį Nr. 6.8.4);
  - iki 2030 m. – bent 60 proc. susidarančių komunalinių atliekų (pagal svorį) (atitinka NPP poveikio rodiklį Nr. 6.8.4);
  - iki 2035 m. – bent 65 proc. susidarančių komunalinių atliekų (pagal svorį);
- 2) ne vėliau kaip iki 2025 m. gruodžio 31 d. bent 65 proc. visų pakuočių atliekų (pagal svorį) turi būti perdirbama;
- 3) ne vėliau kaip iki 2030 m. gruodžio 31 d. bent 70 proc. visų pakuočių atliekų (pagal svorį) turi būti perdirbama;
- 4) ne vėliau kaip iki 2035 m. sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekis turi būti sumažintas ir sudaryti ne daugiau kaip 5 proc. ar mažiau visų susidarančių komunalinių atliekų (pagal svorį).

Planas parengtas išanalizavus esamą šalies būklę atliekų prevencijos ir tvarkymo srityje. Jis numato minėtų tikslų ir uždavinių bei priemonių įgyvendinimą ir apima komunalinių, gamybos ir kitos ūkinės veiklos atliekų prevencijos ir tvarkymo organizavimo, maisto švaistymo, visų rūšių šiukšlinimo ir vienkartinį plastikinių gaminių prevencijos priemones.

Plane nustatyti strateginiai atliekų prevencijos prioritetai, tikslai, uždaviniai, numatytos priemonės, būtinos užsibrėžtiems tikslams pasiekti, apibrėžtos valstybinės atliekų prevencijos ir tvarkymo užduotys savivaldybėms, aprašytos nacionalinės ir Europos Sąjungos struktūrinės paramos finansavimo kryptys. Siekiant praktiškai įgyvendinti atliekų prevencijos ir tvarkymo eiliškumą, Plane nustatyti jo įgyvendinimo vertinimo kriterijai, kurie yra suderinti su NPP ir Europos Komisijos žiedinei ekonomikai keliamais reikalavimais.

Plano tikslai siejami su atliekų prevencijos, investicijų į žaliąsias inovacijas, žaliųjų pirkimų, atliekų kiekį mažinančių aplinkai draugiškų išteklius tausojančių technologijų, pakartotinio daiktų naudojimo plėtra, atliekų perdirbimo ir antrinių žaliavų gavyba bei naudojimą didinančiomis technologijomis.

Didelis dėmesys skiriamas pirminiam atliekų išrūšiuojimui, plečiant pakuočių ir antrinių žaliavų ir diegiant naują maisto, tekstilės, pavojingų ir statybinių medžiagų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą. Siekiama stiprinti ir išplėsti gamintojo atsakomybės principo įgyvendinimą, įvertinant galimybę jį nustatyti tekstilės, statybinių medžiagų, baldų ir kituose sektoriuose. Skiriamas papildomas dėmesys esamos infrastruktūros modernizavimui, pritaikant ją prie naujų žiedinės ekonomikos tikslų įgyvendinimo, kokybiškai paruošiant atliekas perdirbimui ir antrinių žaliavų gamybai. Planuojamas atliekų tvarkymo ir perdirbimo užduočių įvykdymo bei apskaitos kontrolės stiprinimas, atliekų sektoriaus personalo mokymai, gyventojų edukacija atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais, paskata tarpsektorinio bendradarbiavimo iniciatyvoms. Numatytos finansinės ir fiskalinės paskatos tvarių produktų kūrimui, remontui, maisto švaistymo prevencijos priemonėms, atliekų perdirbimo infrastruktūros diegimui ir antrinių žaliavų panaudojimo plėtrai, žaliųjų viešųjų pirkimų

taikymui, numatant tvarumo, ilgaamžiškumo, remonto, antrinio panaudojimo, perdirbamumo ir antrinių žaliavų panaudojimo produktuose kriterijus.

Kaip vienas aktualiausių ir svarbiausių tikslų siūlomas ilgalaikis strateginis atliekų tvarkymo tikslas – sumažinti bendrą susidarančių atliekų kiekį, kuriant tvarius, ilgaamžius, aplinkai draugiškus produktus, užtikrinant racionalų gamtos ir energijos išteklių naudojimą ir mažinant atliekas.

Planas parengtas pagal tokią struktūrą:

I Plano skyriuje įvardytos bendrosios nuostatos.

II Plano skyriuje apžvelgiama esama atliekų prevencijos ir tvarkymo infrastruktūra, pateikint susidarančio bendro atliekų kiekio susidarymo, importo, eksporto ir tvarkymo statistinę informaciją. Aptarti atliekų susidarymo ir tvarkymo organizavimo aspektai pagal atskirus srautus, aptariant komunalinių ir gamybinių srautų sektorius. Detaliai aprašomas gamintojo atsakomybės principo taikymas atskiriems (pakuočių, elektros ir elektroninės įrangos, eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, baterijų ir akumuliatorių, alyvos) srautams. Pateikiami komunalinių ir gamybinių atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemos finansavimo duomenys. Įvardyti ir aprašyti esami atliekų tvarkymo įrenginių pajėgumai pagal atliekų tvarkymo būdus. Įvardytos ekonominės, administracinės ir informacinės atliekų tvarkymo priemonės.

Plano III skyriuje pateikiama atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė.

Plano IV skyriuje pristatomas atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių 2021–2027 m. planavimo aprašymas, sudėliojant jas pagal atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumą: prevenciją, paruošimą pakartotinai naudoti, perdirbimą ir antrinių žaliavų gamybą, kitokį naudojimą prieš tai atskyrus visas tinkamas perdirbti atliekas ir paskutinėje vietoje nebetinkamų perdirbti ar kitaip panaudoti atliekų šalinimas prieš tai atskyrus visas kitokiam panaudojimui (deginimui) tinkamas atliekas.

Detaliai aprašyti atliekų prevencijos ir tvarkymo principai: savarankiškumo ir artumo, atsargumo ir tvarumo, techninio galimumo ir ekonominio gyvybingumo, visuotinum, „teršėjas moka“, didesnės gamintojo atsakomybės. Pateiktas atliekų susidarymo planavimo prielaidos ir atliekų susidarymo vertinimas, strateginiai atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslais ir uždaviniais, numatytos jų įgyvendinimo priemonės ir įgyvendinimo vertinimo kriterijai.

Plane nurodytos planuojamos administracinės, ekonominės atliekų tvarkymo priemonės ir susitarimai, apibrėžti plano įgyvendinimas, peržiūra ir atskaitomybė.

Įvardijamos atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių įgyvendinimo kryptys, suskirstant jas pagal šias šiuos prioritetinius sektorius:

- šiukšlinimo prevencijai ir šiukšlių tvarkymui;
- maisto švaistymo prevencijai;
- rūšiuojamojo atliekų surinkimo plėtrai;
- pakartotiniam daiktų panaudojimui;
- esamos infrastruktūros išnaudojimui, modernizuojant ir pritaikant prie naujų tikslų;
- draudimui sąvartynuose šalinti biologiškai skaidžias atliekas.

Numatomos priemonės suskirstant užduotis pagal šias problemines sritis:

- komunalinėms atliekoms;
- pakuotėms ir pakuočių atliekoms;
- elektros ir elektroninės įrangos atliekoms;
- eksploatuoti netinkamų transporto priemonėms ir jų dalims;
- alyvų atliekoms;
- baterijų ir akumuliatorių atliekoms;
- padangų atliekoms;
- žvejybos įrankių, kurių sudėtyje yra plastiko, atliekoms;
- tekstilės atliekoms;
- baldų atliekoms;
- asbesto atliekoms;
- gamybinėms atliekoms:
- statybinėms atliekoms;
- medicininėms atliekoms;
- nuotekų dumbliui.

Atliekant SPAV bus vertinamos dvi alternatyvos: „nulinė“ alternatyva, t. y. situacija, jei Planas nebūtų įgyvendinamas ir Plano įgyvendinimo alternatyva, t. y. situacija, jei Planas būtų įgyvendintas.

4. VALSTYBINIO ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 METŲ PLANO SĄSAJOS SU KITAIŠ PLANAIŠ IR PROGRAMOMIS

Plano projektas parengtas atsižvelgiant į šiuos pagrindinius kitus planus ir programas:

- Komisijos komunikatu Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europinė plastikų žiedinėje ekonomikos strategija“;
- Komisijos komunikatu Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujas žiedinės ekonomikos veiksmų planas, kuriuo siekiama švaresnės ir konkurencingesnės Europos“;
- 2021–2030 m. Nacionalinį pažangos planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

Planu siekiama prisidėti prie NPP 6-ojo strateginio tikslo „Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“ 8-ojo pažangos uždavinio „Mažinti susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas sutvarkyti – laikytis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumo, didinti pirminį rūšiavimą atliekų susidarymo vietoje, paruošimą pakartotiniam naudojimui, perdirbimą, atliekų pakartotinį naudojimą, taip pat mažinti sąvartyne šalinamų atliekų kiekį“ įgyvendinimo.

Taip pat siekiama prisidėti prie NPP 1.4 uždavinio „Perorientuoti pramonę į žiedinę ekonomiką ir skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą“, kurio vienas rodiklių – padidinti atgautų medžiagų panaudojimą iki 10,6 proc. 2030 m., su tarpiniu 8,1 proc. rodikliu 2025 m.

NPP nustatyta, kad norint pasiekti žiedinės ekonomikos tikslus, svarbu užtikrinti pokyčių pramonėje skatinimą – taikyti joje žiedinės ekonomikos principus atitinkantį projektavimą ir gamybą, laikytis atliekų prevencijos ir prioritetų eiliškumo tvarkant atliekas. Siekiant pereiti prie žiedinės ekonomikos, daug dėmesio turi būti skiriama ES žiedinės ekonomikos veiksmų plane įvardytiems prioritetiniams sektoriams ir probleminėms sritims, tokioms kaip plastikai, pakuotės, tekstilės gaminiai, elektronika, baterijos, transporto priemonės, maisto atliekos, pavojingų cheminių medžiagų vengimas ir valdymas, vartotojų elgsenos ir antrinių žaliavų rinkos pokyčiai.

5. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS

Šio SPAV objektas – Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas yra aukščiausio, nacionalinio lygio strateginio planavimo dokumentas, kuriame nustatomos nacionalinės strateginių veiksmų kryptys. Plane numatomos priemonės bus įgyvendinamos visoje šalyje, todėl SPAV apimtyje nagrinėjama visa Lietuvos Respublikos teritorija.

Jei atliekant vertinimą paaiškėtų, kad rengiamo Plano įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos kitos Europos Sąjungos valstybės narės aplinkai, arba kita Europos Sąjungos valstybė narė, kurioje gali būti reikšmingų pasekmių, pareikalautų, būtų vertinamos ir pasekmės kitų valstybių teritorijoms.

6. INFORMACIJA APIE APLINKOS ASPEKTUS IR PASEKMES, KURIOS BUS NAGRINĖJAMOS RENGIANČIAI SPAV ATASKAITĄ

Vadovaujantis tarptautinių ir Lietuvos Respublikos teisės aktu, reglamentuojančių planų ir programų strateginių pasekmių aplinkai vertinimą, nuostatomis, įvertinus rengiamo Plano mastą, pobūdį ir galimas jo įgyvendinimo pasekmes bei atsižvelgus į SPAV subjektų kompetencijos sritis, buvo išskirti žemiau išvardyti aplinkos aspektai (sektoriai) ir pasekmės, kurios bus nagrinėjamos rengiant SPAV ataskaitą.

Aplinkos aspektai (sektoriai), kurie bus nagrinėjami rengiant SPAV ataskaitą:

1. Vanduo;
2. Aplinkos oras;
3. Klimatas ir jo kaita;
4. Biologinė įvairovė (įskaitant gyvūniją, augaliją) ir nacionalinės saugomos bei Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos;
5. Kraštovaizdis;
6. Kultūros paveldas (įskaitant architektūros, archeologijos ir gamtos paveldo objektus);
7. Visuomenės sveikata (įskaitant gyventojų saugumą);
8. Dirvožemis;
9. Materialusis turtas (antropogeniniai materialiniai ištekliai).

Pasekmės, kurios bus nagrinėjamos rengiant SPAV ataskaitą

SPAV metu bus vertinamos galimos reikšmingos Plano įgyvendinimo tiesioginės, netiesioginės, kaupiamosios, sąveikaujančios (sinergetinės), trumpalaikės, vidutinės trukmės,

ilgalaikės, nuolatinės, laikinos, teigiamos ir neigiamos pasekmės visiems aukščiau išvardytiems aplinkos aspektams (sektoriams), atsižvelgiant į jų tarpusavio ryšius.

7. INFORMACIJA APIE PASEKMIŲ APLINKAI PROGNOZAVIMO IR VERTINIMO METODUS, KURIUOS NUMATOMA NAUDOTI ATLIEKANT VERTINIMĄ

Plano įgyvendinimo pasekmių prognozavimas ir vertinimas bus atliekamas pagal reikalavimus, nustatytus SPAV reglamentuojančiuose tarptautiniuose ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose ir atsižvelgiant į rekomendacijas, pateikiamas „Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo vadove“ (ISBN 9955-9845-1-1, Vilnius, Lietuva, 2006).

Kaip nurodyta Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo vadove, išskiriami trys pagrindiniai strateginio pasekmių aplinkai vertinimo būdai.

1. Vertinimas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu

Atliekant strateginį pasekmių aplinkai vertinimą šiuo būdu, plane ar programoje numatyti strateginiai veiksmai ar tikslai vertinami aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu. Šis vertinimo būdas dažniausiai taikomas vertinant strategines plėtros kryptis formuojantiems planams ir programoms, t.y. kai rengiant planą ar programą nėra žinoma, kokios ūkinės veiklos projektų plėtros pagrindus lems planavimo dokumentas, o turima informacija apie pasekmes patirsiančią aplinką yra bendro pobūdžio. Vertinant strateginio pobūdžio planus ir programas dažniausiai nėra galimybių taikyti įprastinius poveikio aplinkai vertinimo metodus, tokius kaip kompiuterinis modeliavimas, išteklių ar taršos skaičiavimas, dažniausiai naudojami aprašomųjų pasekmių lentelių, daugiakriterinės analizės ar pasekmių diagramų metodai.

2. Vertinimas pasekmių aplinkai atžvilgiu

Vertinimas pasekmių aplinkai atžvilgiu, kartais dar vadinamas PAV (planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo) būdu, atliekamas tais atvejais, kai rengiamas planas ar programa yra orientuoti į konkrečių ūkinės veiklos projektų plėtros pagrindus. Pagrindinis skirtumas tarp tokio vertinimo ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo yra tai, kad vertinama keletas (ar keliolika) alternatyvių ūkinės veiklos objektų ar skirtingų ūkinės veiklos rūšių. Atliekant vertinimą pasekmių aplinkai atžvilgiu, dažniausiai naudojami įprastiniai planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo metodai, tokie kaip taršos kiekių skaičiavimas, kompiuterinis modeliavimas ir pan.

3. Vertinimas pasekmes patirsiančios aplinkos atžvilgiu

Vertinimas pasekmes patirsiančios aplinkos atžvilgiu dažniausiai atliekamas rengiant planus ir programas, tiesiogiai susietas su konkrečia teritorija. Tokio vertinimo esmė – remiantis informacija apie teritorijos aplinkos savybes, nustatyti teritorijos naudojimo sąlygas ir ūkinės veiklos plėtojimo reikalavimus ar apribojimus. Vertinimas pasekmes patirsiančios aplinkos atžvilgiu dažniausiai atliekamas rengiant teritorijų planavimo dokumentus bei kitus planavimo dokumentus, nustatančius gamtos išteklių naudojimą ir apsaugą konkrečiose teritorijose. Dažniausiai taikomi metodai – geografinės informacinės sistemos, daugiasluoksniai žemėlapiai ir pan.

Pasirinktas strateginio pasekmių aplinkai vertinimo būdas

Kaip minėta, Planas yra aukščiausio lygio (valstybės lygmens) strateginio planavimo dokumentas, kuriame apibrėžiami strateginiai atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai, įvardijamos strateginės jų įgyvendinimo priemonės *nenumatant sąsajų su konkrečia*

teritorija ar vietoje ir nedetalizuojant konkrečių ūkinės veiklos projektų, todėl šio SPAV metu nėra galimybių apskaičiuoti ir pateikti skaitines pasekmių masto ar kitų savybių įvertinimo reikšmes. Tokiu atveju, vienintelis tinkamas strateginio pasekmių aplinkai vertinimo būdas yra vertinimas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu, vertinant galimas reikšmingas numatomų Plano įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir kituose strateginiuose dokumentuose užsibrėžtų darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimui.

Atliekant vertinimą numatoma naudoti šiuos pagrindinius analizės ir vertinimo metodus:

- aktualių strateginių dokumentų ir juose užsibrėžtų aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi tikslų analizę;
- pirminių ir antrinių informacijos šaltinių analizę;
- kokybinę ekspertinę pasekmių analizę nagrinėjamų aplinkos aspektų (sektorių), aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi tikslų atžvilgiu;
- kokybinį ekspertinį potencialių pasekmių savybių (reikšmingumo, pobūdžio, trukmės ir kt.) vertinimą;
- aprašomųjų pasekmių lentelių (vertinimo matricų) rengimą.

Taikant aukščiau aprašytą vertinimo būdą, visų pirma bus išnagrinėti kiti strateginiai dokumentai, nustatantys aktualius kiekvieno nagrinėjamo aplinkos aspekto (sektoriaus) apsaugos ir darnaus vystymosi tikslus.

Identifikavus šiuos tikslus, bus atlikta Plano projekte numatytų priemonių analizė, išskiriant strateginių veiksmų kryptis ir priemonių grupes, kurių įgyvendinimo pasekmės gali būti vertinamos.

Visos šios strateginių veiksmų kryptys ir priemonių grupės bus analizuojama kiekvieno iš devynių 6 skyriuje išvardytų aplinkos aspektų (sektorių) atžvilgiu, nurodant vertinamo sektoriaus apsaugos ir (ar) darnaus vystymosi tikslus bei įvertinant ir apibūdinant galimas pasekmes šių tikslų siekimui, atsižvelgiant į pasekmių pobūdį (neigiamos ar teigiamos), reikšmingumą, erdvinį mastą (įsk. tarpvalstybinį) ir kitas savybes (tiesioginės, netiesioginės, kaupiamosios, sąveikaujančios (sinergetinės), trumpalaikės, vidutinės trukmės, ilgalaikės, nuolatinės, laikinos). Šio įvertinimo rezultatai bus pateikiami aprašomosiose vertinimo lentelėse.

8. NUMATOMA SPAV ATASKAITOS STRUKTŪRA IR SUDĖTIS

Vadovaujantis reikalavimais, nustatytais tarptautiniuose ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, SPAV ataskaitoje bus pateikta ši informacija:

1. Plano turinys;
2. Plano tikslai, kurių siekiama, ir uždaviniai, kurie nurodo, kaip juos išsprendus bus pasiekti tikslai;
3. Plano ryšys su kitais planais ir programomis;
4. Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai, jeigu planas ar programa nebus įgyvendinti;
5. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos;
6. Su planu ar programa susijusios aplinkos apsaugos problemos, atkreipiant dėmesį į problemas, susijusias su aplinkos apsaugai svarbiomis teritorijomis;

7. Tarptautiniu, Europos Sąjungos arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai, susiję su planu ar programa, kaip rengiant planą ar programą atsižvelgta į šiuos tikslus ir aplinkos apsaugą;
8. Galimos reikšmingos tiesioginės, netiesioginės, kaupiamosios, sąveikaujančios (sinergetinės), trumpalaikės, vidutinės trukmės, ilgalaikės, nuolatinės, laikinos, teigiamos ir neigiamos pasekmės aplinkai, įskaitant biologinę įvairovę, visuomenės sveikatą, gyvūniją, augaliją, dirvožemį, vandenį, orą, klimatą, materialųjį turtą, kultūros paveldą (įskaitant architektūros ir archeologijos paveldą), saugomas teritorijas, gamtos paveldo objektus, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijas, kraštovaizdį ir šių veiksnių tarpusavio ryšius;
9. Priemonės plano įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti;
10. Pasirinktų plano ar programos alternatyvų aprašymas, priežastys, kodėl pasirinktos svarstytos plano ar programos alternatyvos;
11. Vertinimo, įskaitant visus sunkumus (techninius trūkumus arba nepakankamas praktines žinias ir įgūdžius), su kuriais susidurta kaupiant reikiamą informaciją, aprašymas;
12. Numatytų taikyti stebėsenos priemonių aprašymas;
13. Netechninio pobūdžio santrauka, kurioje pateikiamas 1–12 punktuose nurodytos informacijos apibendrinimas, išskiriant svarbiausius vertinimo aspektus ir vertinimo rezultatus.